

Nåsvargen

Årgång 20 nr. 1. Juni 2013
NÅS HEMBYGDSFÖRENING

Med lövad pråm och lövade småbåtar styr spelmän, folkdansare och ungdomar mot midsommarsfirandet på Storänget, troligen någon gång i början på 60-talet. Bilden är tagen från gamla älvbron mot norr.

Nåsvargen

Utkommer med 2 nr/år.
Lösnummerpris 30 kr.
Ges ut av Nås Hembygdsförening.

Ansvarig utgivare

Dåpp Inger Larsson
Skansbacken 6, 780 53 Nås
Tel. 0281-30106, Inger.Larsson@su.se

Redaktion

Dåpp Inger Larsson, 0708778601, 0281-30106
Inger.Larsson@su.se
Niklas Näsander, 0703222189, 0281-30048
niklasnasander@gmail.com
Pej (Per-Erik Jonth), 0702649123, 0281-30080
pejont@hotmail.com
Nils-Erik Jons, 0707943856, 0281-30556

Nås Hembygdsförening

Styrelse

Ordinarie ledamöter
Ordf. Bengt Ehnström
V. ordf Nils-Erik Jons
Skr. o stugfogde Lennart Blixt
Kassör o serveringsansv. Marianne Flodin
Magasinsfogde Bengt Ehnström
Arkivarie Gunilla Ehnström
Fäbodfogde Thorsten Eirydh
Utställningsansvarig Vicky Airey
Suppelanter
Kerstin Söderman, Ingvar Rosén
Willy Gustavsson, Byns Mats Larsson
Carin Hermansson

Gunnar Tysks minnesfond

Utdrag ur stadgarna:
Fonden har bildats genom insamling från allmänheten med anledning av Gunnar Tysks bortgång 1976-01-14.
Ändamål: Avkastningen skall gå till ändamål som främjar hembygdskulturen i Nås.
Förvaltare: Fonden förvaltas av Nås hembygdsförenings styrelse vilken har efter infordran av yttrande från en representant för Gunnar Tysks anförvanter besluta om till vem eller vad fondens avkastning skall gå.
Utdelning: Utdelningen sker när förvaltaren så bestämmer, dock högst en gång per år.
Kondoleansmottagare: Britt-Marie Wiklund, tel 0281-30198, Heden 28, 78053 Nås.
Kassör: Marie Paavalainen, tel 0281-30089, Stationsområdet 222, 780 53 Nås.
Postgiro: 4401600-4, Gunnar Tysks minnesfond.

Redaktionen har ordet

Från och med detta nummer har *Nåsvargen* fått en utökad redaktion och en ny ansvarig utgivare. Det allra första numret av den här omgången av *Nåsvargen* kom ut 1994 så det känns både nervöst, spännande och ansvarsfullt att ta över. Lite ändringar blir det väl, olika personer har olika intressen, men mest beror det på dig kära läsare som vi hoppas vill medverka. Den största förändringen i det här numret är att vi går över till en annan teknik för framställningen av tryckoriginalen. Det kommer främst att märkas på att det blir lite bättre kvalitet på bilderna. Vi hoppas att du gillar det. Manus-stopp för höstsvargen är den 1 november. Hör av dig till någon i redaktionen med bidrag!

*Trevlig sommar önskar
redaktionen!*

Ett stort tack!

*vill vi alla framföra till Rålg-Päär
och Nils-Erik för alla nummer av
Nåsvargen ni roat oss med under de
gångna åren.*

Nåsvargen

Utkommer med 2 nr/år.
Lösnummerpris 30 kr.
Ges ut av Nås Hembygdsförening.

Ansvarig utgivare

Dåpp Inger Larsson
Skansbacken 6, 780 53 Nås
Tel. 0281-30106, Inger.Larsson@su.se

Redaktion

Dåpp Inger Larsson, 0708778601, 0281-30106
Inger.Larsson@su.se
Niklas Näsander, 0703222189, 0281-30048
niklasnasander@gmail.com
Pej (Per-Erik Jonh), 0702649123, 0281-30080
pejont@hotmail.com
Nils-Erik Jons, 0707943856, 0281-30556

Nås Hembygdsförening

Styrelse

Ordinarie ledamöter
Ordf. Bengt Ehnström
V. ordf Nils-Erik Jons
Skr. o stugfogde Lennart Blixt
Kassör o serveringsansv. Marianne Flodin
Magasinsfogde Bengt Ehnström
Arkivarie Gunilla Ehnström
Fäbodfogde Thorsten Eirydh
Utställningsansvarig Vicky Airey
Suppelanter
Kerstin Söderman, Ingvar Rosén
Willy Gustavsson, Byns Mats Larsson
Carin Hermansson

Gunnar Tysks minnesfond

Utdrag ur stadgarna:
Fonden har bildats genom insamling från allmänheten med anledning av Gunnar Tysks bortgång 1976-01-14.
Ändamål: Avkastningen skall gå till ändamål som främjar hembygdskulturen i Nås.
Förvaltare: Fonden förvaltas av Nås hembygdsförenings styrelse vilken har efter infördran av yttrande från en representant för Gunnar Tysks anförvanter besluta om till vem eller vad fondens avkastning skall gå.
Utdelning: Utdelningen sker när förvaltaren så bestämmer, dock högst en gång per år.
Kondoleansmottagare: Britt-Marie Wiklund, tel 0281-30198, Heden 28, 78053 Nås.
Kassör: Marie Paavalainen, tel 0281-30089, Stationsområdet 222, 780 53 Nås.
Postgiro: 4401600-4, Gunnar Tysks minnesfond.

Redaktionen har ordet

Från och med detta nummer har *Nåsvargen* fått en utökad redaktion och en ny ansvarig utgivare. Det allra första numret av den här omgången av *Nåsvargen* kom ut 1994 så det känns både nervöst, spännande och ansvarsfullt att ta över. Lite ändringar blir det väl, olika personer har olika intressen, men mest beror det på dig kära läsare som vi hoppas vill medverka. Den största förändringen i det här numret är att vi går över till en annan teknik för framställningen av tryckoriginalen. Det kommer främst att märkas på att det blir lite bättre kvalitet på bilderna. Vi hoppas att du gillar det. Manus-stopp för höstsvargen är den 1 november. Hör av dig till någon i redaktionen med bidrag!

*Trevlig sommar önskar
redaktionen!*

Ett stort tack!

*vill vi alla framföra till Rålg-Päär
och Nils-Erik för alla nummer av
Nåsvargen ni roat oss med under de
gångna åren.*

MINNEN från Ingmarsspelen 1959

– berättade av några som var med

Rune Lindström

DET STARKASTE MINNE
ÄR SVAGARE
ÄN DET SVAGASTE BLÄCK
Gammalt kinesiskt ordspråk

Minnen är som en fin och utsökt parfym. De förljuvar stunden och kommer den att blomma och dofta. Men de förflyktigas så snabbt och inom kort är doften försvunnen. I dag den 26 juni 1961, när vi om morgonen betraktade Hjärpholms kolnade ruiner, slogs vi av tanken att nedskriiva vad vi minns kring våra Ingmarsspel från de år som gått innan dessa minnen hunnit förflyktigats och drivit bort som timmerstockar i tidens älv och försvunnit i glömskans hav.

DEN FÖRSTA KONTAKTEN MED INGMARSSPELEN

Erik Jonth

En dag i lingontiden 1958 trädde en liten fryntlig man in i den låga timmerhydda jag bebodde i Västanviks by i Leksands socken medan mitt hem i Noret restaurerades. Han sade sig vara från Näs och heta Erik Jonth. Han bringade tidender från sin hemsocken, som nyligen besökts av "jerusalemfärerenskan och Ingmarsdottern" Hol Katrina Larsson, och berättade att Näs Hembygds-gille skulle vilja försöka ställa till med ett spel om och omkring de 37 nåsbornas utvandring till Jerusalem den 23 juli 1896. Och nu vände man sig till mig med en förfrågan om jag var intresserad av projektet. – Jag blev mer än intresserad. Jag blev entusiastisk! Och när den lille mannen gått, satt jag kvar och tittade ut över den solblanka Siljan och kände att här och äntligen fanns det en riktig och stor uppgift för mig att bita i.

Inte långt därefter, när alla löv hunnit bli gula och lövskogen brann i kvällsljuset, hämtades jag till Näs för ett sammanträde med en handfull ansvariga nåskarlar på ett pensionat, som kallades Hjärpholn. Det var första gången jag satte min fot inom dess vänliga väggar, men jag kände genast att det inte skulle bli den sista, ty jag förnam omedelbart hos de församlade en stark och god och betvingande vilja att skapa något för bygden befrämjande, bestående och värdefullt. Denna vilja slog emot mig med en kraft så förödande varm att jag genast gav mig på nåd och onåd. Jag rycktes med av den i en glad förvissning om att här gällde det att satsa allt. Mycket och gott blev ordat denna kväll på Hjärpholn, och med brinnande häg och kinder skjutsades jag hem igen i höstnatten.

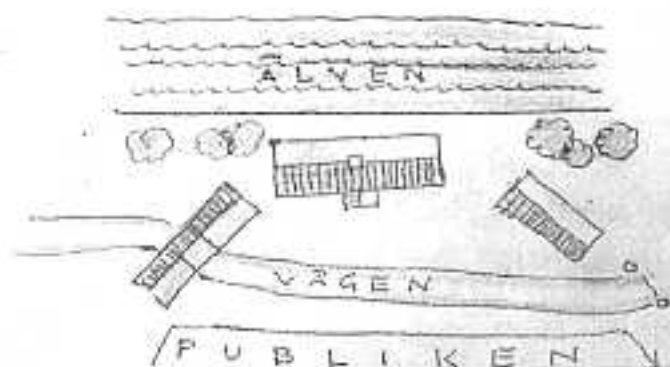
Veckorna gick och löven föll och virvlade i vinden i kapp med tankarna som tumlade om i min hjärna. Jag läste om nåsborna, läste om socknen, läste åter Selma Lagerlöfs *Jerusalem*. Och slutligen stod det orubbligt klart för mig att jag aldrig någonsin skulle undkomma eller kunna gå förbi hennes berättelse om Ingmarerna och Hellgumianerna, och när vi i Allhelgonatiden åter samlades till möte på Hjärpholn, framförde jag också detta i klara verbu och utan omsvep.

Detta möte var säkerligen det viktigaste och mest avgörande i Ingmarsspelens tillkomstshistoria. Det var mitt och de ansvarigas första stora slag. Det gällde att lägga fram våra planer för Nås sockenmän och kommunalmän och representanter för bygdens organisationer. Skulle det bli ett Narva eller ett Poltava? Ett Austerlitz eller ett Waterloo? – Det blev intetdera. Det blev i stället en allmän allians och förbrödning i den goda viljans tecken. Elden från de första sammanträffandena flammade upp och fannade hela bygden.

Snön föll och vattnen frös. Julen kom och nyåret 1959 gick in. Berättelsen om väckelsen i Nås tog allt fastare form, och slutligen, efter mycket laborerande och grubblande, omgrupperande och tillrättaliggande, låg ordningsföljden blänkande klar att kunna tas i bruk på en friluftsscenen. Trenne grundelement skulle bilda spelets sceniska ryggrad: en gård vid älven och en körväg, som passerar framför gården. Och ideligen, på skrivmaskinspapper, tidningar, matsedlar, kuvert ritade jag den här bilden:

Så småningom, och efter många olika papperssorter som underlag, blev den så här:

Scenproblemet var löst, och en gnistrande vinterdag den 28 januari 1959 for jag till Nås utrustad med skrivmaskin och en tjock bunt papper för att på ort och ställe skriva *Ingmarsspelet* – ett spel i tre avdelningar byggt på Selma Lagerlöfs roman *Jerusalem* – avsnittet *i Dalarne*. Jag drog in på Hjärpholn och i rum nr. 18, ett tusculum som sedan i fortsättningen skulle bli mitt tillhåll i alla Nås- och Ingmarsspelssammanhang.

Hjärpholn vimlade av ungerska ungdomar från ett flyktingläger. De var instämda för rätten som anstiftare av och vittnen till en pennalismenshistoria i förläggningen. De hade misshandlat en olycksbroder, bränt honom med cigaretter m. m. sådant i samma stil. Men de svart-håriga pustans söner drog snart sin kos från arla till särla. Morgnarna var glasklara och Hjärpholns gamla björkar stod ludna av frost. Snön låg meterdjup, och friden var djup som i en gruva.

En solgnistrande morgon uppenbarade sig Gunnar Tysk med ett par pjäxor, raggsockor och ett extra par skidor och stavar, och så hasade vi fram över drivorna på de vita gårderna ner mot älven för att söka ut önskeplatsen för vårt spel. Vi fann den söder om Storänget. I fantasin tänkte vi bort snömassorna och lät björkarna lövas. Med våra stavar märkte vi ut var Ingmarsgården skulle ligga och hur uthusen skulle ligga och hur uthusen skulle stå. Så tänkte vi oss hur åskådarplatserna skulle ordnas och hur man skulle schakta ut en lutning upp emot skogsbrynet.

Och på rum nr. 18 knaprade sig skrivmaskinen sakta fram sida för sida. Ensamheten var som balsam och styckets personer började ta form till gestalt, utseende och karaktär. Där kom Ingmar Ingmarsson klivande med yxan över axeln, lång, blond och sturig, där stod Hellgum på brunnskalet i vid kappa med kristusskägg och skrämmande blick, där bar utbölingen Tims Halvar den förlamade Karin Ingmarsdotter över tröskeln och där stultade lille knotige Hök Matts över gårdstunet i vitt hår och skägg och klädd i "gamla världens" hemgjorda vadmal. Och en natt i ett tillstånd mellan dröm och vaka föddes så scenen med Gertruds kvalfulla dröm.

Om kvällarna repeterade det unga danslaget så rutorna skallrade i Nederborgs folkskola, kören övade och på Hjärpholn surrade spelmanslagets fioler. Nås var satt i rotation. Det var en härlig tid full av flammande entusiasm och god vilja. Det var en såddens och väckelsens tid.

Ofta efter övningarna på skolan klättrade jag upp till Vera och Sören Dahl i deras svalbo på vindsvåningen. Där dracks det kaffe och pratades affisch. Sören skulle föreställa den tavla som Selma Lagerlöf berättar om i romanen; "Detta är Sion, Guds helige stad." Sören utförde den också, men den kom inte längre än till en kliché i *Såningsmannen*.

Då och då kom Skans Torsten upp på 18 och avlyssnade valda avsnitt ur det renskrivna manuskriptet. Han berättade om Nås ekonomiska struktur under senare delen av 1800-talet och han berättade om gamla nåsbor och drog deras historier på klingande nåsmål. En kväll var jag bjuden på middag i Skansbacken till Torstens mur, och hon liksom Torsten hade mycket gott att förtälja om jerusalemsfararna och om den 23 juli 1896. Jag lyssnade med vitt uppspärrade öron, sög i mig allt som ett läskapper och gjorde som Jungfru Maria: "gömde allt i mitt hjärta".

Likaså fick jag en stämningsmättad afton gästa Gösta Floréns gamla vackra svärmor. Under middagen berättade hon om de 37:s avfärd och att en kvinna då hade yttrat: "Vår Herre har sagt: "I min Faders hus finnas många boningar. – Jag tror säkert att han har ett rum i himlen för oss också. Oss alla som blir kvar här hemma." Detta bet sig fast och kom att bli Ingmarsspelens självklara slutreplik.

Och en kväll tände vi levande ljus i Hjärpholns matsal och samlades några stycken för att lyssna

Hjärpholn i vinterskrud. (Foto: Mats Jonth)

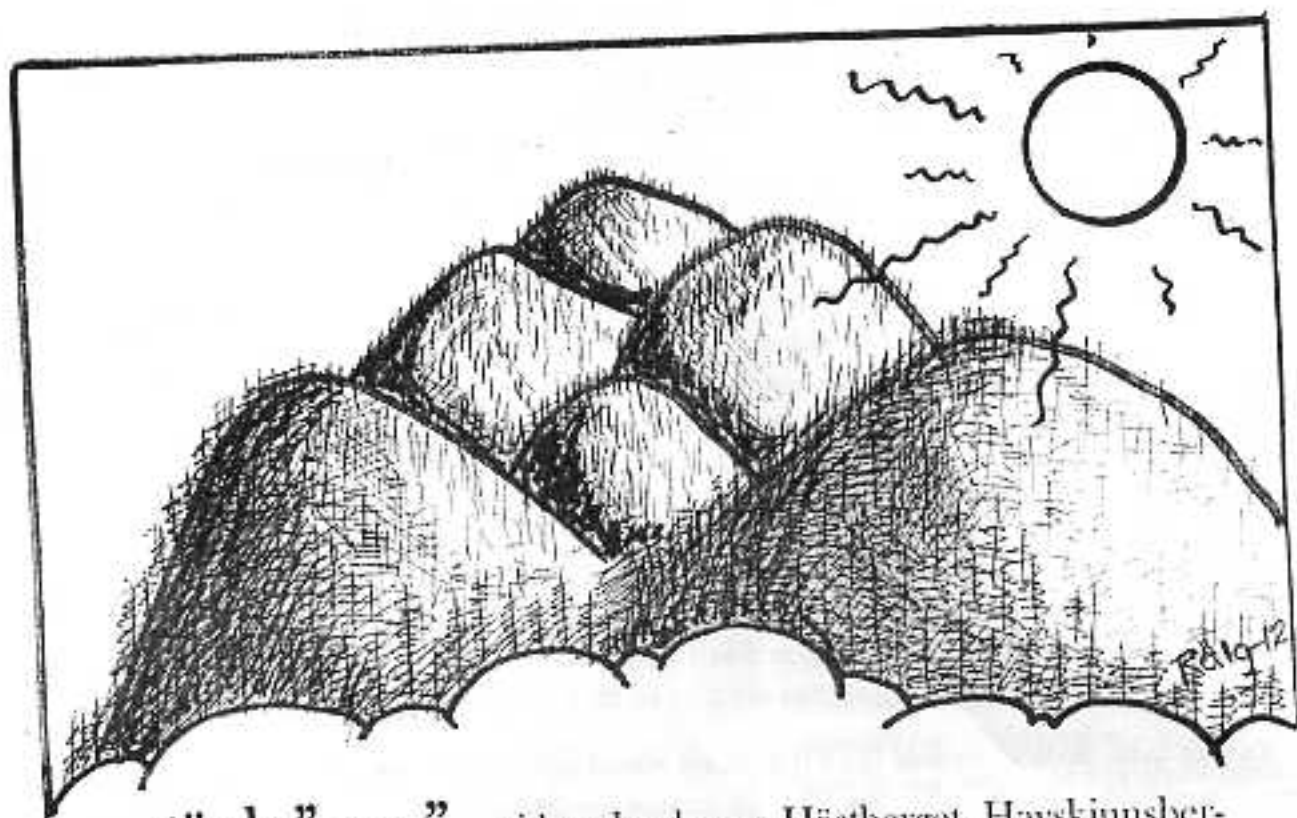
på det som jag dithills hade fått ner på papperet. Det var den första avdelningen "Såddens tid" och andra avdelningen "Väckelsens tid". Och så berättade jag hur jag hade tänkt mig den tredje och sista. Det blev mycket tyst kring bordet när jag slutat, och vi kände nog alla att vi var på rätt spår.

Den 8 februari packade jag min kappsäck och för hem till Leksand. Och där var snart den tredje och sista avdelningen "Uppbrottets tid" färdigskriven och manuskriptet kunde levereras för kopiering. Ja, det var en härlig tid i sanning!

Rune Lindström

När Jont Lars, en gång värdshusvärd på Hjärpholns pensionat, hade gått bort år 2009, hittades en handskriven minnesbok från Ingmarsspelens första år. Rune Lindström och några av skådespelarna hade skrivit ner sina personliga tankar om spelen och om sitt deltagande. Rune inleder med att berätta hur det gick till när idén om ett skådespel till minne av dem som utvandrade till Jerusalem blev verklighet. Fler berättelser kommer att publiceras i kommande nr av Nåsvargen.

Red.

...tänk "om" .. vi kunde placera Hästberget, Havskinnberget, Gräsberget, Järknippan och Klacken på samma ställe, vilket lyft för Nås !!!

...men det var "om".... nu gäller verkligheten och den är att vi har "berg" av varor för sommarens alla aktiviteter, semester med bad, tidningar, filmer och framförallt mat i alla smaker !!!!

VÄLKOMMEN !!!

NÅS SERVICECENTER
TEL. 0281-302 19

SE VÅR MÖBELUTSTÄLLNING!

Ribackor, Skansgatto, Försbergs backa, Liss gatto, Skolgatto, Kungsgata, Bror Engs väg

Ribackor på 1960-talet. (Foto, Tysks foto)

Om vi går uppför *Ribackor* så kommer vi till ett vägsäl där *Pensionatsväjjen* tar av till höger. Den kallades förr *Försbergs backa* efter skomakare Forsberg som hade sin verkstad och affär i första huset på vänster sida. Tar vi till vänster och går *Skansgatto* kommer vi efter ca 100m till *Liss gatto* på vänster sida. Den syns det första hundralet meter, men sen börjar den växa igen. Förr, när den användes, gick den i en vid båge upp till *Storstens*.

Vi fortsätter uppför *Skansgatto*. Högst uppe på berget tar stora vägen av till vänster, 90°, och vi kommer in på *Skolgatto*. Det är den väg som ligger längst västerut i Skansbacken och går i nord-sydlig riktning ner till *Lindesnäsvägen* i byn *Haga*. *Skolgatto* fick namnet av att två familjer med gårdsnamnet *Skol* hade (och fortfarande har) sina gårdar alldeles i början av *Skolgatto*.

Skidåkaren i mitten på Skansgatan är Ann-Gret Larsson (*1936), men vilka är de andra? (Foto: Tysks foto)

Varför heter vägarna så, och var ligger de? Alla finns i byn Skansbacken – som fått sitt namn av att en soldat *Skans* på 1700-talet bosatte sig högst upp i *Skansbacken*. Först kallades byn bara *Backen*, men sen blev det *Skansbacken*. *Ribackor* känner nog alla till. Det är vägen upp i Skansbacken från *Lindesnäsvägen*, och till första vägsälket. *Ribackor* heter vägen för att i första uppförluten låg förr en *ria*, möjligen flera. Ordet *ria* kommer från finskan. I Värmland och Dalarna användes ordet *ria* om en torkstuga för spannmål, som man kunde elda i för att torka säd.

Men *Skolgatto* har även kallats *Kungsgata*. Namnet fick den efter radioapparater av märket *Kungsradio*. De såldes av Alex Lindholm och alla som bodde efter *Skolgatto* köpte radioapparater av detta märke. Varpå vägen kom att kallas *Kungsgata* berättar Anna-Britta Karlsson som då bodde på *Kungsgata*. När vi gått ca 300m längs *Kungsgata* tar *Bror Engs väg* av till vänster ner mot *Lindesnäsvägen*.
Dåpp Inger

Carro's Nice n Crazy Hair
Medborgerhuset

Norsjövägen 2
78053 Nås

0281-30064
0739065676

Caroline Skagerberg
Gesäll Diplomerad Frisör

PIZZERIA RESTAURANG

NÅS GRILLEN

antjuke
Pizza
Kebab rätter
Sallader
Hamburgare
À la Carte
Fotbollslåda rättigheter

Dagens 11-14
Öppettider
Sön-Tors 11-22
Fre-Lör 11-23

Vi värnar på kvalitet och service och kräver att
göra vårt allra bästa för att du skall njuta hos oss!
Vi hälsar er alla, gamla och nya kunder hjärtligt!

Välkomna!
0281-302 13

KATRINAS GÅRD NÅS

Potatis, skog.
TEL 0281-30 102

...NU ÄR AKUT...

**HJULBÄCKS
BYGG HB.**

TEL. 0281-30172
070-3553349

...OM DU INTE VILL SLÄPA
OMKRING MED EN GAMMAL
DYNGKÄRRA, TITTA IN TILL
OSS SÅ KAN VI RÄDDA DITT
ANSEENDE MED EN
KVALITETSSLÄPVAGN!

Reservdelar till samtliga fabrikat.

GLAD MIDSOMMAR
ÖNSKAR

**BIL & MASKIN I
DALA-JÄRNA AB**

Tel. Dala-Järna 0281-59570

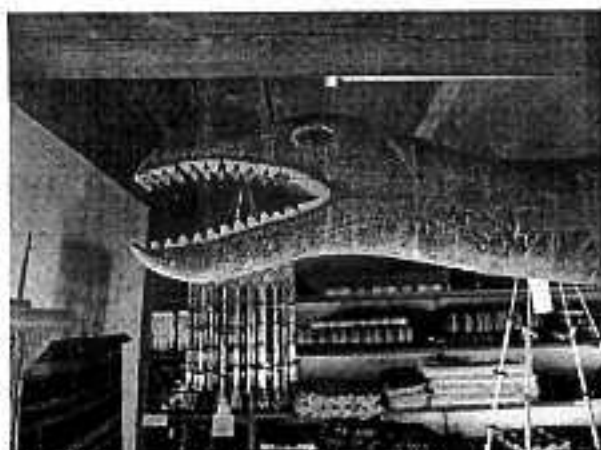
Nickusboa – Nås äldsta handelsbod

Nickusboa byggdes 1848 och var från början handelsbod. Den flyttades från sin ursprungliga plats i Nederborg till sin nuvarande plats när den övertogs av Nås hem-slöjdsförening på 1950-talet. En del av den gamla originalinredningen finns kvar, både disken och draken i taket. I dag finns där

Nickusboa på ursprunglig plats 1919. (Foto ur Forsslund)

hemslöjdsföreningens butik i botten-våningen och på övervåningen finns vävstolar, ett litet kök och plats för sammankomster. Under höst, vinter och vår träffas hågade slöjdare varje onsdag och stickar, virkar, gör halmkronor, påskpynt, julpynt eller vad årstiden inspirerar till. På gården finns också en vävstuga med uppsatta vävar dit alla är välkomna att väva sin egen matta eller duk till självkostnadspris för materialet.

Boddraken ansågs lyckobringande och skyddade handelsmannen. (Foto: I. L.)

Nås Hemslöjdsförening

Nickusboa
780 53 Nås

Tel. 0281-302 52

Pg. 51 39 48-0

info@nas.hemslöjden.org

ÖPPET I SOMMAR

Fr o m midsommarveckan har vi öppet:

må-fre 14-18, lö 10-14

Vävstugan är öppen året om!

<http://www.nas.se/forhemslojd1.html>

Krokmaskor och kedjegång

Arbetsgruppen i Nås Hemslöjdsförening träffas varje onsdag eftermiddag i Nickusboa. Några gånger i vintras fick vi besök av Bei-Britt Risberg från Borlänge, som kan det mesta om tvåändsstickning. Hon visade oss prov på sockor samt tum-, finger- och torgvantar – allt stickat i denna teknik, som gör att plaggen blir tätta och varma.

Gamla vantar från Nås i tvåändsstickning. (Foto: I. L.)

Vi tränar på att lägga upp de första maskorna med tre trådar för att sedan sticka rätta och aviga. Vill man pryda vanten med mönster gör man *krokmaskor*, *djupmaskor* och *kedjegång*, som bildar mönsterkrus. För de flesta av oss är orden nya. Koncentrationen är total. Några av oss hinner göra ett par vantar eller pulsvärmare medan någon bara gör en mönsterpåse, som passar till mobiltelefonen. Senare runt kaffebordet kommer resonemanget igång om garner, mönster och vad som händer i socknen och världen. Det blir en trevlig stund, där alla trivs och då holländska, engelska, svenska och nåsmål blandas.

Tekniken för tvåändsstickning är att använda tunnt garn och sticka med två garnändar. Så kallade krokmaskor kan endast utföras i tvåändsstickning, och denna form av mönstring blir alltså ett av teknikens kännemärken.

Stickningens historia i Dalarna kan spåras till 1600-talet, och alla bevarade föremål från den tiden är gjorda i tvåändsstickning. Abraham Hülpers skriver 1757 om Nås socken "*Några Handaslögder göras här till ortens behof. Qwinfolken äro flitige att spinna, sticka, väfwa och på sitt sätt brodera.*" Förr fick kvinnorna aldrig sitta eller gå sysslolösa, De stickade när de vandrade och när det var paus i arbetet. De bar barnet på ryggen för att ha händerna fria och kunna sticka. Satt de i ett äkdon var det brukligt att ha en stickning på gång. Till familjens behov blev det vantar och strumpor i tvåändsstickning som var slitstarka och varma. Stickjälströjan hade livdel av tyg och tvåändsstickade mönstrade ärmor, och man kan fortfarande se dem i bruk i Ingmarsspelen. Kunskapen om tvåändsstickning levde längst i skogslandskapen i Sverige och i angränsande landskap i Norge. (Ur: *Tvåändsstickning*)

I Nås har kunskapen levat kvar in i nutiden och nu sprids den genom våra träffar i Nickusboa.

Anna-Britta Karlsson

BOKTIPS: *Tvåändsstickat* av Birgitta Dandanell m. fl.

WEBBTIPS: http://emkristi.blogspot.se/2009_08_01_archive.html

eller Googla på tvåändsstickning så hittar du mycket rart! (red.)

Tvåändsstickat

Kolt – ett praktiskt barnplagg!

På familjefotot ovan (från Bojan Larsson) har båda barnen en stickad "långhalsduk" knuten som en hjärtvärmare.

Bilden till höger visar flickor, 11 respektive 8 månader gamla, i rekonstruerad kolt med dubbelzijdig "bak- och framlapp". Till den rekonstruerade näskolten har barnen fått "bak- och framlapp" hopknutna med band i sidorna. De är fodrade med ett fint, men enklare tyg så att de är värdbara om barnet spiller. De två småflickorna på bilden har en "hilka" utanpå flickhättan. Om det var riktigt sommarvarmt hade barnen enbart hilka.

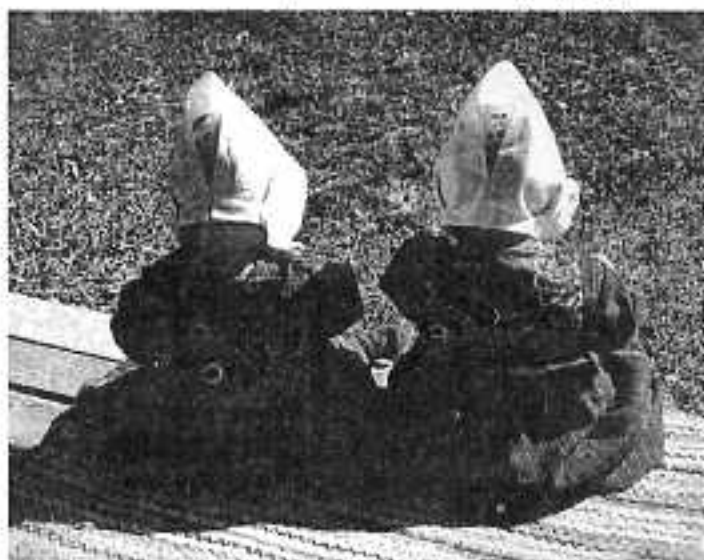
I gamla tider, före sekelskiftet 1900, gick barnen i Näs klädda i kolt, ibland ända upp i 10-årsåldern. Kolten var en ankellång armkjortel av "slik randu kjortils-väv", berättade Hol Anna i Tyna (född 1857). Som på familjefotot intill kläddes både pojkar och flickor i koltar av litet olika modell; pojkarnas var knäppta i ryggen, flickornas var knäppta fram. Pojkarna hade en helskuren armkjortel med ett motveck fram och ett bak. Flickornas armkjortel var rynkad kring midjan med ett slätt liv. Självklart ärvde syskon kläder av varandra, och då fick de ta på sig den modell som fanns.

Det var "ingen skoning nertill" på koltarna, berättade Esbjörns Kerstin (född 1871), men variationer förekom förstås. På det gamla familjefotot här till vänster har både pojken och flickan en bandskoning på kolten, uppenbarligen ett enfärgat rött band. Barn "hade alltid förskinn", ett förkläde av skinn, enligt gamla uppteckningar.

Kolten och hilkan är praktiska och lediga plagg, bra alternativ till vuxendräkt i ministorlek till de

minsta barnen. En av kunskapsluckorna kring nåsdräkten gäller just småbarnens koltar. Vi har ännu inte hittat någon kolt, vare sig i Nås eller på museer. Kanske Du har något liggande som kunde vägleda oss? Har Du något gammalt foto där barn ser ut att bära kolt? Kan du identifiera familjen på fotot ovan så att vi kan datera det? Det gamla familjefotot är ett av de få vi hittat som visar barn i randiga koltar. Det är troligen taget någon gång 1860–1870. (Se också Forsslunds Nås bok sid. 122).

Huvudbonaden hilka kan också användas utan hätta. (Foto: Margareta Jonth)

Hjälp oss återskapa nåsbarnens koltar genom att kontakta Margareta Jonth, Heden 18, 780 53 Nås.
e-post: margareta.jonth@telia.com

hemming_ab@express.se'."/>

...då vi kömm in i bild'n
då väg en gammul
hästkraft assint...!!

Från plats
till plats
utan om-
lastning,
snabba
transporter!

Hemmings Åkeri AB
PER & BÖRJE

Spårstiet
Åkeri & Hestresport
Storbyn 12
780 53 Nås

Tel + fax: 0281-300 90
Per mobil: 070-213 68 99
Börje mobil: 070-263 33 54
Mail: hemming_ab@express.se

